

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Кузнєцова Л.В. _____.
“ ____ ” _____ 2017 року

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою: «Оцінка якості управління
кредитним портфелем комерційного банку»

Виконавець

студентка кредитно-економічного
факультету

Тищенко Марина Олексіївна

_____ (прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., ст..викладач

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

Сергєєва Олена Степанівна

_____ (прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний розвиток вітчизняної банківської системи характеризується значними змінами та перебуває у стадії реформування. Змінюється не тільки кількісна, а й якісна складова банківської діяльності. Значно збільшується конкуренція у банківській сфері щодо розміщення фінансових ресурсів не тільки серед банківських установ, а й посилюється тиск з боку небанківських фінансових інститутів. Проблеми залучення, розміщення та управління коштами банків постають у сучасних умовах надзвичайно гостро. З одного боку, різке скорочення кількості банків підриває довіру до банківської системи в цілому, особливо у разі банкрутства та визнання банку неплатоспроможним; з іншого боку, очищення банківської діяльності від неефективних банківських установ сприятиме у подальшому зростанню конкурентоспроможності та стійкості банків.

Основним видом розміщення ресурсів для вітчизняних банків залишається кредитування. Саме цей вид банківських операцій є одним із найбільш прибуткових, проте і ризикових водночас. В умовах нестабільної економічної ситуації банкам доводиться пристосовуватись до швидкої зміни умов функціонування, зокрема нестабільність валютного курсу, зростаюча недовіра до банків у зв'язку із їх скороченням (у тому числі із причин визнання їх неплатоспроможними), зростання вимог до банківської діяльності з боку регулятора, погіршення кредитоспроможності позичальників як потенційних, так і існуючих та ін. Як наслідок відбувається погіршення якості активів та зменшення прибутковості, що вимагає від банків удосконалення управління як пасивними, так і активними операціями, зокрема кредитуванням.

Ця проблема виявляється актуальною для України, бо закінчився період отримання значних інфляційних прибутків. Перед банками постала

необхідність переходу від екстенсивних методів роботи до інтенсивних (таких, що вимагають поліпшення якості кредитного портфеля). А останні в свою чергу передбачають активізацію внутрішнього потенціалу банку. Зупиняючись на кредитуванні, це означає високий професіоналізм при роботі із позичальником, це застосування останніх наукових розробок, та інше.

Мета і завдання дослідження. Основною метою дипломної роботи є розробка організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку та покращення його якості.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємозалежних завдань:

- розкрити економічну сутність такого поняття як „кредитний портфель”;
- виявити проблемні місця у процесі кредитування комерційними банками, зокрема банком ПАТ «Банк Восток» та у методах управління його кредитним портфелем;
- напрацювати рекомендації щодо удосконалення інструментарію управління кредитним портфелем банку та його оцінки.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методологічні і прикладні проблеми управління кредитним портфелем комерційного банку.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування кредитного портфелю та його управління банку ПАТ «Банк Восток».

Теоретичною методологічною основою дипломної роботи являються основні положення і висновки, сформульовані в наукових фундаментальних працях вітчизняних і закордонних економістів в області теорії банківської справи.

В якості емпіричної бази дослідження використані законодавчі і нормативні документи регулюючі банківську діяльність в Україні.

Інформативною основою є праці українських і закордонних фахівців в області теорії і практики банківської справи в Україні; матеріали наукових конференцій; періодичної преси.

У ході дослідження використовувалися загальнонаукові методи, методи порівнянь, угруповань, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, аналітичні процедури й ін.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що в роботі зроблена спроба розкрити деякі аспекти управління кредитним портфелем комерційного банку, що забезпечують підтримання належного якості кредитного портфелю та прибутковості і ліквідності комерційного банку.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були наведені в електронному науковому фаховому виданні ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» «Східна Європа: економіка, бізнес та управління» Випуск № 3 (08) 2017.

ВИСНОВОК

В даній роботі розглянута низька питань, які тісно пов'язані із кредитним портфелем комерційного банку. Саме він формує основну частину активів банку. Кредитування – це основна діяльність традиційного комерційного банку, яка зумовлює безпосереднє формування певного кредитного портфелю та його якості. Але слід зауважити, що кредитний портфель не можливо розглядати відірвано від існуючих ризиків, тобто від кредитного ризику здійснення активних операцій банком, так як він безпосередньо впливає на прибутковість, дохідність та ліквідність комерційного банку.

Кредитний портфель комерційного банку являє собою сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики.

Кредитний портфель – це сукупність різних кредитних інструментів (різних видів позик). Формування кредитного портфеля є важливим аспектом ефективного функціонування банку. Має бути вироблена відповідна система ефективних методів управління кредитним портфелем банку.

Особливу увагу слід приділяти методам, що дозволяють знизити ймовірність реалізації кредитного ризику портфеля банку. За рахунок ефективного організації процесу управління відбувається скорочення витрат, та збільшення доходів банку. Для персоналу банку ефективна організація процесу управління свідчить про гарантію зайнятості та зростання по службі, а для клієнта банку – впевненість і знання того, що можна очікувати від даного банку. Але незважаючи на це, у сучасних економічних умовах організаційна структура управління кредитним портфелем повинна бути гнучкою.

Тому, кредитна політика будь-якого банку регулярно, як правило раз на рік, піддається змінам і доповненням, слідом за чим може змінюватися й

організація та інформаційне забезпечення управління кредитним портфелем банку.

За 2015-2016 рр. Україна перебувала у тяжких умовах існування, а саме у кризі. Наслідками якої стали девальвація гривні, зростання інфляції, втрата ліквідності і платоспроможності деяких банків. У цей момент НБУ як головний регулятор у банківській сфері розпочинає здійснення своєї революційної програми розвитку банківського сектору «Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року». Перші етапи вже відбулося, а саме очищення банківського сектору від нестійких та нестабільних банківських установ.

Щодо структурних змін кредитного портфелю банківської системи України, то активи мали стабільний обсяг впродовж аналізованого періоду, а саме 2013-2016 рр. Але доля резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями збільшувалася щорічно, та на останню звітну дату сягнула 38,56%, що більше на 28 % у порівнянні з початком 2014 року. Також кредити, що надаються суб'єктам господарювання превалюють над кредитами що надаються фізичним особам майже 60%, та складають станом на 1 січня 2017 року 84,21% від усіх наданих кредитів в банківській системі України.

Комерційний банк ПАТ «Банк Восток» був заснований у 2011 році. На сьогоднішній день банк ПАТ «Банк Восток» є одним з банків, які найбільш динамічно розвиваються в Україні, і займає високі позиції банківського рейтингу країни.

Щодо структури кредитного портфелю банку ПАТ «Банк Восток» то, за результатами розрахунків зазначено, кредити, що надані суб'єктам господарювання превалюють над кредитами, що надані фізичним особам. Перші займають 99,60% кредитного портфелю та щорічно ця частка збільшується. Тобто банк ПАТ «Банк Восток» націлений на кредитування бізнесу. А саме таких сфер діяльності членів малого та середнього бізнесу в Україні: торгівля, сільське господарство та харчова промисловість,

будівництво та операції з нерухомістю, транспорт та зв'язок, фінансові та інвестиційні операції.

Проаналізувавши якість кредитного портфелю банку ПАТ «Банк Восток», можемо підсумувати що, спостерігаються деякі проблеми з рівнем ризику кредитного портфелю, адже сформовані резерви не покривають можливі збитки при виконанні кредитних операції банком. Також банку слід збільшити обсяг власного капіталу аби надати певну захищеність наданим кредитам клієнтів. Всі показники визначення рівня ризику кредитного портфелю банку ПАТ «Банк Восток» показали негативні тенденції, керівництву слід звернути на це увагу та впровадити відповідні рішення щодо покращення ситуації.

Щодо світового досвіду в управлінні кредитними портфелями банків, то Базельський комітет з банківського нагляду є ключовим інститутом, який займається уніфікацією існуючих у світі важливих правил нагляду за банківською діяльністю, а в перспективі і правил нагляду за всім фінансовим ринком. Документи Базельського комітету необхідно розглядати як загальні стратегічні вказівки, які орієнтують піднаглядові інститути усіх країн з широкого кола напрямків їх діяльності.

В даний час Україною повністю або переважно виконуються 25 Базельських Основних принципів.

Першим вагомим кроком на шляху до міжнародної гармонізації банківського регулювання стало прийняте у 1988 році Міжнародне наближення розрахунку капіталу та стандартів капіталу, відоме, як Базель I. Згодом до першої Угоди про капітал було внесено ряд поправок - Базель II, який не замінює попередні редакції Угоди, а лише доповнює. У відповідь на світову фінансово-економічну кризу в Європі були сформульовані треті правила Базельського Комітету з банківського нагляду (Базель III).

Україна, як і багато інших країн світу, потребує у підвищення стабільності банківської системи із врахуванням тих недоліків її функціонування, які виявила глобальна фінансова криза 2008 р. У даному

контексті слід продовжити роботу із впровадження вимог Базельського комітету із банківського нагляду з метою адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів.

Проблеми управління кредитними портфелями вітчизняних комерційних банків доцільно розділити на зовнішні та внутрішні. На зовнішні фактори комерційні банки безпосереднього впливу не мають, в основному вони можуть тільки їм підпорядковуватись і до них адаптуватись. Опосередкований вплив банків на зовнішні проблемні фактори може проявлятися через лобіювання банківськими групами своїх інтересів на законодавчому та політичному рівнях при наявності і “силі” таких груп. Так, до основних зовнішніх проблемних факторів, що негативно впливають на кредитні портфелі банків України, слід віднести нормативно-правові та загальноекономічні.

Впродовж останніх років спостерігається вдосконалення системи оцінки кредитного ризику: перегляд критеріїв класифікації кредитів; додаються нові характеристики, за допомогою яких уточнюється розмір резерву банку та коригуються ставки, за якими здійснюється відрахування до резервів за кожною групою кредитів.

Описані рекомендації для більш ефективного управління кредитним портфелем комерційного банку надано окремо для банку ПАТ «Банк Восток».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20120527>
2. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
3. Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>
4. Core Principles for Effective Banking Supervision. Consultative Document. (March 2012). / Basel Committee on Banking Supervision. – Bank for International Settlements, – 2011. – 78 p.
5. Paul H. Kupiec. Stress-testing in a value at risk framework // Journal of Derivatives. – 2009. – Vol. 24.
6. Progress report on Basel III implementation. [Електронний ресурс] : Basel Committee on Banking Supervision. Bank for International Settlements. – October 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs232.pdf>
7. Агафонова М.В. Формування кредитного портфелю сучасного комерційного банку// Сучасні наукомісткі технології. – 2005. – № 6. – С. 52-55;
8. Айвазян С. А. Багатомірний статистичний аналіз в соціально-економічних дослідженнях: Економіка і математичні методи / С. А. Айвазян. – 1977. – 230 с.
9. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2005.

10. Аналітичний огляд банківської системи України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_tendency_4_kv_2016_ukr.pdf
11. Арутюнова Д.В. Стратегический менеджмент / Учебное пособие. Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2010. 122 с.
12. Банківські операції : підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / [А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пудовкіна та ін.] ; за заг. ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с.
13. Білик Т. О. Методи мінімізації кредитних ризиків банків / Т. О. Білик, Л. В. Савченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 3(130). – С. 45–54.
14. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С.157–163.
15. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008. - 463 с.
16. Войтишек А. В. Основи методу Монте-Карло : Навч. підручник/ Войтишек А. В. – Новосиб. держ. ун-т. – Новосибірськ :НДУ, 2010. – 256с.
17. Гаврилова А. Н. Управління фінансами організацій : Навчально-методичний посібник/ А. Н. Гаврилова, Е. Ф. Сисоєва (ред.). – Воронеж, 2002. – 317 с.
18. Гарбар Ж.В. Управління кредитним ризиком комерційного банку / Ж.В. Гарбар, Л.В. Стафійчук //Вісник КНТЕУ. — 2009. — №1. — С.34—39.
19. Гудзь Т.П. Банківський нагляд: Навч. посібник., К.: Ліра-К. – 2008. – 380 с. – С.11-13.
20. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль : [навч. посіб] / М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К. : Кондор, 2005. – 296 с.

21. Дроб`язко, А. Аналіз монополізації та регіональний перерозподіл ринків депозитів і кредитів фізичних осіб в Україні в умовах фінансової кризи [Текст] / А. Дроб`язко // Банківська справа. — 2010. — № 1. — С. 32-41.
22. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. — 864 с.
23. Енциклопедія банківської справи України / [редкол. В. С.Стельмах (голова) та ін.]. — К. : Молодь: Ін Юре, 2001. —680 с.
24. Заруцька О.П. Управління ризиками –провідний чинник фінансової стійкості вітчизняних банків./ О.П. Заруцька – 2006. – 473 с.
25. Златіна Н. Діяльність міжнародних організацій у сфері банківського нагляду та їх вплив на правове регулювання банківського нагляду в Україні та інших країнах Європи / Н. Златіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 86. – С. 90–93.
26. Ковалев А. П. Кредитный риск-менеджмент : монографія / А. П. Ковалев. – К. : Сузір'я, 2007. – 406 с.
27. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посіб. / [за ред. В. В. Вітлінського]. – К. : Знання, 2000. – 251 с.
28. Кредитування і контроль : підручник / авт. кол. : Т. С. Смовженко, Р. А. Слав'юк, Р. Р. Коцовська та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук проф. Р. А. Слав'юка. – К. : УБС НБУ, 2012. – 375 с.
29. Кредитування та ризики: Навч. посібник/ Денисенко М.П., Домрачев В.М., Кабанов В.Г., Ігнатенко А.В., Чигирник К.А. - К.: "Видавничий дім "Професіонал", 2008. - 480 с.
30. Крикун О. Ю. Управління кредитним портфелем комерційного банку / О. Ю. Крикун // Управління розвитком. – 2010. – № 5 (81) – С. 54–56.

31. Кузнєцова Н. В. Порівняльний аналіз характеристик моделей оцінювання ризиків кредитування / Н. В. Кузнєцова, П. І. Бідюк // Наукові вісті НТУУ «КПІ». – 2010. – № 1. – С. 115–118.
32. Лаврушенко О. И. Банковское дело / О. И. Лаврушенко. – 8-е изд.– М. : Кнорус, 2009. – 768 с.
33. Лекція №5 «Аналіз кредитних операцій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/abd/Tema5.pdf
34. Лекція №7 «Управління кредитною діяльністю банку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/finmanag/Lektsia7.pdf>
35. Линников А.С. Правове регулювання банківської діяльності та банківського нагляду в ЄС. – М.: Статут, 2009. – 190с. – С.67-68.
36. Лісна Р.П. Управління кредитними ризиками в банку / Р.П. Лісна // Вісник університету банківської справи Національного банку України : зб. наук. праць. – 2011. – № 1 (10). – С. 202-205
37. Лобода, Д.Л. Сек`юритизація як спосіб зниження ризиків кредитного портфеля банку [Текст] / Д. Л. Лобода // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2004– № 21. – С.320-328.
38. Лупій В.А. Кредитні ризики / В.А. Лупій. - К.: Центр навчальної літератури, 2012. — 153 с.
39. Макухіна Я.О. Сучасний стан і принципи банківського нагляду в Україні / Я.О. Макухіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=63731>.
40. Марцин В. С. Проблеми законодавчого регулювання кредитного ринку України / В. С. Марцин // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 3. – С. 25–29.

41. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнамова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 4–9.
42. Міщенко В.І., Яценюк А.П., Коваленко В.В., Коренева О.Г. Банківський нагляд: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 406 с. – (Вища освіта XXI століття). – С. 16.
43. Нідзельська І. А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України в умовах поглиблення фінансової кризи // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 102–108.
44. Нобель Петер Швейцарське фінансове право и міжнародні стандарти / П.Нобель; [пер. з англ.] – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 1152 с. – С.311.
45. Онищак Н. М. Теоретичні підходи до формування кредитної політики та кредитного портфеля банку в сучасних умовах фінансово-економічної кризи / Н. М. Онищак // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2009. – № 2 (27). – С. 206–210.
46. Основи банківської справи та управління кредитними ризиками: Навч. посіб. / О.В. Геєць, В.М. Домрачев, С. Л. Лондор. - К.: Видавництво Європ. Університету, 2004. - 237 с.
47. Офіційний сайт банку ПАТ «Банку Восток». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>
48. Пірог В. В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ [Текст] / В. В. Пірог // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 2. – С. 228-235.
49. Плюта В. Порівняльний багатомірний аналіз в економічних дослідженнях. Методи таксономії та факторного аналізу / В. Плюта. – М. : Статистика, 1980. – 152 с.
50. Постанова від 25.01.2012р. № 23 «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими

- операціями» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
51. Постанова від 27.06.2001р. № 245 «Про створення єдиної інформаційної системи обліку позичальників (боржників)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0604-01>
52. Постанова від 28.08.2001р. № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
53. Прийдун Л. Особливості виникнення кредитного ризику в сучасних умовах та управління проблемною заборгованістю / Любов Прийдун // Світ фінансів. – 2010. – Вип. 3. – С. 39–49.
54. Примостка, Л. О. Фінансовий менеджмент у банку [Текст] : Підручник. / Л.О. Примостка - 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ, 2004. - 468 с. - ISBN 966–574–626–X.
55. Сидоренко О.М. Функції, принципи, цілі та інструментарій банківського нагляду / О.М. Сидоренко// Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2012_2/13.pdf.
56. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 25–26 вересня 2015 р.) : у 2-х ч. Ч. 2. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2015.– 124 с.
57. Тарасовець О. М. Перспективи розвитку банківських послуг / О. М. Тарасовець // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 91–95.
58. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку / О. В. Тептя // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – 2010. – № 5. – Т. 2. – С. 141-144.

59. Управління банківськими ризиками: Навч. посіб. / Л.О. Примостка, П.М. Чуб, Г.Т. Карчева та ін.; За заг. Ред. д-ра екон. Наук, проф. Л.О. Примостки. - К.: КНЕУ, 2007. - 600 с.
60. Фінансова звітність банку ПАТ «Банк Восток» за 2013 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankvostok.com.ua/Upload/files/finance_report_2013.pdf
61. Фінансова звітність банку ПАТ «Банк Восток» за 2014 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankvostok.com.ua/Upload/files/finance_report_2014.pdf
62. Фінансова звітність банку ПАТ «Банк Восток» за 2015 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankvostok.com.ua/Upload/files/finance_report_2015.pdf
63. Фінансова звітність банку ПАТ «Банк Восток» за 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankvostok.com.ua/Upload/files/finance_report_2016.pdf
64. Шапкин А. С. Економічні та фінансові ризики. Оцінка, управління, портфель інвестицій/ А. С. Шапкін. – М.: Дашков и Ко, 2003. – 544 с.
65. Ют Р. А. Використання скоринг-моделі при управлінні кредитним ризиком / Р. А Ют // Матеріали Міжнародної заочної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Сучасні проблеми управління ризиком». – Пермь, 2010.